

Hodnocení diplomové práce Posudek oponenta

Název práce: **Psychická deprivace ve stáří. Pokus o aplikaci vývojově
psychologické teorie Josefa Langmeiera a Zdeňka Matějčka**

Autor: **Bc. Alena Bernardová**

Studijní obor: Pedagogika volného času

Typ studia: Navazující magisterské, kombinované

Vedoucí DP: doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.

Oponent: PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.

Rok odevzdání: 2014

V první části práce se autorka zabývá tématem výchova, jejími modely a koncepcemi včetně kritiky pojetí moderní výchovy. Hledisko pedagogiky a výchovy není prvoplánově s tématem stáří spojováno, snad jen plné lidství spojované s kvalitním výchovným modelem v dětství. Tuto část vnímám jako reflexi možné širší výchovy. Smysl výchovy je zde chápán jako výchova k lidství. Tématem Komenského školy stáří autorka vhodně uvádí následnou kapitolu, ve které se soustřeďuje na vývojově psychologické teorie Josefa Langmeiera a Zdeňka Matějčka. V dalším textu už téma výchovy, které do textu občas prosakuje, nepřináší žádné zvláštní poznatky či výstupy. Z obsahu prvních dvou kapitol vyplynulo nosné téma, vztahující se závažným způsobem jak k dětství, tak ke stáří, a to téma deprivace. Třetí kapitola popisuje na 8 stranách stáří. **Cíl práce** je nastavený široce: Analyzovat filosofické a pedagogické aspekty problému, psychologickou teorii vývoje autorů Josefa Langmeiera a Zdeňka Matějčka a problematiku stáří. Toto téma uvedené v Úvodu diplomové práce autorka ještě rozšířila o aplikaci těchto vývojově psychologických teorií na období stáří a snahu zformulovat přesně do jaké míry je předpoklad analogie k psychické deprivaci v dětství odůvodněný a eventuálně usoudit na hypotézy jako základu dalšího kvalitativního výzkumu.

V některých částech bych dala přednost konkrétnějšímu obsahu a formě vyjádření, zejména na začátku čtvrté kapitoly, která je evidentně pro téma DP nosná. Tím, že se autorka snaží propojovat tři témata – výchova, psychická deprivace, dětský vývoj – dostává se do velmi obtížné situace, takže (byť je záměrem aplikovat poznatky dětských psychologů, byť jsou srozumitelné argumentace o společném obsahu deprivacních faktorů) text ztrácí „dobrý tvar.“ Zdá se, že údajů z dětské vývojové psychologie je v práci nadbytečně vzhledem k názvu i cíli.

At' chceme nebo nechceme, vnímáme neurčité hranice mezi některými pojmy, nejzávažněji mezi péčí a výchovou a prostorem jejich realizace. Další otázkou, kterou si při čtení práce klademe, je otázka Proč je třeba hovořit o výchově v oblasti aktivizačních dílen v rámci volnočasových aktivit, dílen zájmové činnosti, kdy cílem je možná růst, zdroj radosti, zdroj růstu. Není to péče zdravotnická, není to ale ani péče výchovná. Autorka vysvětluje úlohu vychovatelů či pedagogů v zařízeních pro seniory poukazem na skutečnost, že to není péče zdravotnická, ale jednostranně předpokládá, že je to výchova, což je záležitost diskutabilní. Dovedu si představit, že existují staří lidé, kteří by mohli vychovávat ty, kteří mají pedagogické vzdělání.

Otázky vymezení, třetí hypotetický předpoklad na str. 79 by odpovídal možnému oboustrannému výchovnému procesu, ovšem hovoří o pečující osobě: Konstitučním prvkem výchovného vztahu mezi pečující osobou (nikoliv vychovatelem) a potřebným člověkem je vztah lásky, skrze nějž pečující osoba (nikoliv vychovávající) pomáhá otevřít potřebnému člověku prostor pro naději a víru. Nutno konstatovat, že pečující osoba je ve vztahu k tématu relevantnější. Dále je dle mého názoru důležitý přívlastek „potřebný“.

Při tématu aktivizačních dílen nakonec našťěstí autorka připouští, že slovo výchova může být ve spojení se stářím nežádoucí, pocíťované jako nedůstojné, spojované s manipulací.

Práce se opírá o kvalitní literaturu, obsahuje cca 50 zdrojů, 8 zdrojů elektronických a dokumentární film z r. 1963, dále pak řadu literárních zdrojů vztažených k výchovnému modelu dle Zdeňka Matějčka. Obsah i formu hodnotím velmi dobře, práce je dobře strukturovaná, bez chyb a překlepů.

Závěr:

Autorka prokázala schopnosti práce s literaturou, diplomovou práci vypracovala poctivě a přemýšlivě. Oceňuji její vnímání paralely psychologických aspektů dětství a stáří, které je z celého textu patrné. Je pojato s respektem k plné důstojnost starého člověka, aniž by tuto paralelu redukovalo na téma dětinskosti. Výše uvedené připomínky jsou rámcové a vycházejí z osobního názoru (a strachu, že bych mohla být jednou v zařízení pro seniory vychovávána) a jako takové nesnižují kvalitu předložené práce. Hodnotím ji výborně.

Otázky pro obhajobu:

Jaký je výchovný účinek aktivizačních technik?

Jaký je výchovný účinek společné rukodělné činnosti?

Vymezení výchova vs péče.

PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D., oponentka DP

České Budějovice 9. 5. 2014